

Rafał Stobiecki
Uniwersytet Łódzki

Wprowadzenie

Dzięki gościnnym łacom „Sensus Historiae” możemy zaprezentować czytelnikom plon spotkania zorganizowanego w Łodzi w dniach 7–8 listopada 1919 r. Miało ono miejsce z okazji 110. rocznicy urodzin Lecha Beynara, powszechnie znanego jako Paweł Jasienica. Jego organizatorami były Katedra Historii Historiografii i Nauk Pomocniczych Historii, Katedra Historii Polski XIX wieku Instytutu Historii Uniwersytetu Łódzkiego, Wydział Filozoficzno-Historyczny UŁ, Muzeum Historii Polski oraz Towarzystwo Historiograficzne.

Celem organizatorów było nie tylko przypomnienie biografii intelektualnej tego nietuzinkowego literata, publicysty i historyka, ale także podanie analizie jego różnorodnej twórczości — od najbardziej znanych dzieł takich, jak *Polska Piastów*, *Polska Jagiellonów*, *Rzeczpospolita Obojga Narodów*, po słabo już dziś obecne w refleksji humanistycznej prace z dziedziny archeologii. Wreszcie pragnęliśmy wspólnie odpowiedzieć sobie na pytanie, dotyczące aktualności jego wizji historii Polski dziś, w drugiej dekadzie XXI w.

Spotkanie zgromadziło niewielkie grono autorów, reprezentujących cztery ośrodki naukowe (Lublin, Łódź, Toruń, Warszawa) oraz co najmniej trzy pokolenia badaczy dorobku Pawła Jasienicy. Wśród uczestników znaleźli się ci, dla których pisarstwo autora *Polski Piastów* było lekturą obowiązkową w czasach PRL-u, stanowiło skuteczne remedium na irytującą swoim ideologicznym uwikłaniem oficjalną historiografię. Obok nich głos zabierało młode pokolenie, które czytało Jasienicę już w wolnej Polsce, i które uwiódł on swoim niepowtarzalnym stylem i odwagą intelektualną. Łódzkie spotkanie nie ograniczyło się tylko do dyskusji akademickich. Ważnym dopełnieniem programu była prezentacja filmu „Różyczka” w reżyserii Jana Ki-

dawy-Błońskiego, która stała się pretekstem do rozmowy o statusie i celach filmu historycznego. Wreszcie jej ostatni akord to rozmowa z córką Pawła Jasienicy — Ewą Beynar-Czczcott.

Fot. 1. Ewa Beynar-Czczcott podczas konferencji „Paweł Jasienica. W studziesięciolecie urodzin” (Łódź, 7–8 XI 2019 r.) (fot. Bartosz Kałużny)

Przedstawiany czytelnikowi zbiór wypowiedzi to wielogłos archeologów, mediewistów, badaczy dziejów nowożytnych i historii XIX w., historyków dziejów najnowszych., wreszcie *last but not least* specjalistów z zakresu historii historiografii. Spoglądają oni na postać i twórczość Pawła Jasienicy z różnych punktów widzenia, często odmiennie odczytują tkwiące w jego pracach przesłania, próbują pokazać, jak dziś, w „zderzeniu” z najnowszą literaturą historyczną, prezentuje się dorobek autora.

Wielki włoski historyk Benedetto Croce mawiał, że „każda historia jest historią współczesną”. Sądzę, że taka myśl była bliska także Pawłowi Jasienicy. Jego prace to nie tylko mniej lub bardziej otwarta polemika z historiozofią marksistowską, ale także ważny również obecnie głos w debacie dotyczącej tożsamości Polaków, ich historii i jej powikłanych losów. To pisarstwo historyczne, które do dziś zaskakuje swoją aktualnością i przenikliwością. Trzeba tylko podjąć trud jego uważnej lektury.